

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים  
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים  
מועד הבחינה: קיץ תשע"א, 2011  
מספר השאלון: 904041  
לנבחנים אקסטרניים – 45  
נספח: תכנית הלימודים (לשאלון 45 בלבד)

## **ספרות עברית וכללית**

### **לעולים חדשים**

2 יחידות לימוד

### **הוראות לנבחן**

- א. משך הבחינה: שתיים ושלושה רבעים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.  
פרק ראשון: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)  
פרק שני: סיפור קצר  
פרק שלישי: דרמה  
פרק רביעי: רומאן וספרי קריאה  
כל הפרקים בבחינה הם חובה.  
ענה על השאלות לפי ההוראות האלה:  
מהפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).  
מהפרק השני (סיפור קצר) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).  
בכל אחד מהפרקים השלישי (דרמה) והרביעי (רומאן וספרי קריאה) ענה על  
שאלה אחת (לכל שאלה – 26 נקודות; סה"כ –  $52=26 \times 2$  נקודות).
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) מילון לפי בחירת הנבחן.  
(2) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.  
(3) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים מצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה  
שבחרת להשיב עליה.  
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.  
(3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות  
שנלמדו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיפוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).  
רשום "טיפוטה" בראש כל עמוד טיפוטה. רישום טיפוטת כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

**ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.**

**ב ה צ ל ח ה !**

/המשך מעבר לדף/

## ה ש א ל ו ת

**פרק ראשון – שירה** (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

ענה על שתיים מהשאלות 1-14 (לכל שאלה – 12 נקודות).

### שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**כָּאֲבִי רֵב /** שלמה אבן גבירול

כָּאֲבִי רֵב וּמִכְתִּי אֲנוֹשָׁה / וְלִחְתִּי סֵר וְעֲצָמוֹתֵי חֲלוּשָׁה,  
וְאֵין מִבְּרַח וְאֵין מָנוֹס לְנַפְשִׁי, / וְאֵין מָקוֹם תְּהִי לִי בּוֹ נְפִישָׁה.  
שְׁלֹשָׁה אֶסְפוּ עָלַי לְכָלוֹת / שְׁאֵר גּוֹפִי וְרוּחִי הָעֲנוּשָׁה:  
גָּדֹל עֶזְוֹן וְרֵב מִכְאוֹב וּפְרוּד – / וּמִי יוֹכֵל עֲמֹד לְפָנַי שְׁלֹשָׁה?  
הֵימָּה אֲנִי וְאֵם תַּנִּין, אֱלֹהִי, / וְכִי בְרָזָל עֲצָמִי אוֹ נְחוּשָׁה?  
אֲשֶׁר כָּל עֵת יִסְבּוּנִי תִלְאוֹת, / כְּאֵלוֹ הֵם מְסוּרִים לִי יְרֻשָׁה,  
וְתִדְרֹשׁ לְעֹנִי רֵק, כְּאֵלוֹ / לֵךְ אֵין עַל בְּנֵי אָדָם דְּרִישָׁה!  
רְאֵה נָא בְּעֵמֶל עֲבָדְךָ וְעֹנִיו / וְכִי נִפְשׁוּ כְמוֹ דָּאָה יְקוּשָׁה –  
וְאֶהְיָ לָךְ לְעוֹלָמִים לְעַבְדִּי / וְלֹא אֲשָׁאֵל עֲדִי נֶצַח חֲפִישָׁה.

הסבר את שני הבתים האחרונים בשיר (רְאֵה... חֲפִישָׁה), וכתוב כיצד הם מתקשרים לתיאור הכאב של המשורר בבתי השיר שלפניהם.

2. לפניך שני שירים מאת שמואל הנגיד "הים ביני ובינך" ו"בכור אמי", ואחריהם שאלה.

קרא את השיר שלמדת (אחד בלבד), וענה על השאלה.

**הים ביני ובינך** / שמואל הנגיד

הים ביני ובינך / ולא אָטָה לְחִלוֹתְךָ  
ולא אָרוץ בְּלֵב חָרֵד / ואֵשֶׁב עַל קְבוּרָתְךָ?  
אִמָּת, אִם אֶעֱשֶׂה כְּזֹאת / אֵהִי בּוֹגֵד בְּאַחֻזָּתְךָ!  
אָהָה, אָחִי, אֲנִי יוֹשֵׁב / עָלֶי קִבְרְךָ לְעַמְּתְךָ,  
לְךָ מְכָאוֹב בְּתוֹךְ לְבִי / כְּמִכְאוֹבִי בְּמִיתָתְךָ.  
וְאִם אֶתֵּן לְךָ שְׁלוֹם – / וְלֹא אֶשְׁמַע תְּשׁוּבָתְךָ,  
וְלֹא תֵצֵא לְפָנָשֵׁנִי / בְּיוֹם בּוֹאִי לְאֲדֻמָּתְךָ,  
וְלֹא תִשְׁחַק בְּקִרְבָּתִי / וְלֹא אֶשְׁחַק בְּקִרְבָּתְךָ,  
וְלֹא תִרְאֶה תְמוֹנָתִי / וְלֹא אֶרְאֶה תְמוֹנָתְךָ,  
לְמַעַן כִּי שְׂאוֹל בִּיתְךָ / וּבִקְבֹר מְעוֹנָתְךָ –  
בְּכוֹר אָבִי וּבֶן אִמִּי, / שְׁלוֹמִים לְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ,  
וְרוּחַ אֵל תִּהְיֶה נָחָה / עָלֶי רוּחְךָ וְנִשְׁמָתְךָ!  
אֲנִי הוֹלִיךְ לְאַרְצִי, כִּי / בְּאַרְץ סִגְרוֹ אוֹתְךָ.  
וְאֲנִי עֵת וְאֵיךְ עֵת – / וְאַתָּה לְעַד בְּנוֹמָתְךָ,  
וְעַד בּוֹא יוֹם חֲלִיפָתִי / בְּלִבִּי אֵשׁ פְּרִידָתְךָ!

**בכור אמי** / שמואל הנגיד

בְּכוֹר אִמִּי, בְּכוֹר מוֹת חֲמָסָךְ / וּמִזֶּה עֵת נָטוֹת שְׁמֶשׁ יְגִיסָךְ,  
וְלַעֲרֹב יֵהִי בִינִי וּבִינְךָ / אֲבָנִים וְעֵפֶר אֶרֶץ לְמָסָךְ,  
וְלֹא הוֹעִיל לְךָ הוֹנֵךְ וְהוֹדֵךְ / בְּיוֹם אִידָךְ, וְלֹא כִסֶּךָ וְכוֹסָךְ.  
נִשְׁקָתִיךָ – וְלֹא שֵׁת לְבָבְךָ, / וְאַתָּה שׁוֹכֵב כְּאִישׁ בָּרִיא בְּעֶרְשְׁךָ,  
וְצַעֲקָתִי – וְלֹא תִשָּׁיב, לְמַעַן / לְשׁוֹנֶךָ מִלְדָּבָר סָר וְחִשְׁךָ.  
וְיִשְׁנָתְךָ שְׁנַת עוֹלָם אֲשֶׁר צוּר / עָלֶי כָּל מַעֲשָׂיו הַפִּיל וְנָסָךְ,  
וְהִשְׁקוּךָ בְּכֶלֶח כּוֹס תְּמוּתָה / וְכִמְעַט קָט אֲנִי שׁוֹתָה בְּכוֹסְךָ!

בכל אחד מהשירים ההפרדה בין החי למת מתוארת באמצעות ניגודים.

הצג שני ניגודים בשיר שלמדת ("הים ביני ובינך" או "בכור אמי"), והסבר כיצד הם משקפים את ההפרדה.

### שירת ביאליק

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

#### לְבָדִי / חיים נחמן ביאליק

כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר,  
שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת-בֶּקֶר חַיִּיהֶם הִרְגִּינָה;  
וְאֲנִי, גֹּחַל רֶךְ, נִשְׁמָכְחָתִי מֵלֵב  
תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה.

בָּדָד, בָּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶף-הִיא  
כִּנְף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל-רֹאשִׁי הָרַעֲדָה.  
יָדַע לְבִי אֶת-לִבָּהּ: חָרַד חֲרָדָה עָלַי,  
עַל-בָּנָה, עַל-יְחִידָה.

כָּבֵר נִתְגַּרְשָׁה מְכַל-הַנְּזוּיּוֹת, רַק-עוֹד  
פָּנֹת סִתָּר שׁוֹמֵמָה וְקִטְנָה נִשְׁאַרָה –  
בֵּית-הַמְדָּרֶשׁ – וְתַתְּכֶם בְּצֹל, וְאֵהִי  
עֲמָה יָחַד בַּצָּרָה.

וּכְשֶׁפָּלָה לְבָבִי לַחֲלוֹן, לָאוֹר,  
וּכְשֶׁצָּר-לִי הַמָּקוֹם מִתַּחַת לְכַנְּפָה –  
כְּבִשָּׁה רֹאשָׁה בְּכַתְּפִי, וְדַמְעָתָה עַל-דָּף  
גִּמְרָתִי נָטְפָה.

חָרַשׁ בְּכַתָּה עָלַי וְתַתְּרַפֵּק עָלַי,  
וּכְמוֹ שָׂכָה בְּכַנְּפָה הַשְּׂבוּרָה בְּעֵדִי:  
„כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרְחוּ לָהֶם,  
וְאוֹתָר לְבָדִי, לְבָדִי...”

וּכְעֵין סִיּוֹם שְׁלִי-קִינָה עֲתִיקָה מְאֹד,  
וּכְעֵין תְּפִלָּה, בְּקִשָּׁה וְחֲרָדָה כְּאַחַת,  
שִׁמְעָה אֲנִי בְּבִכְיָה הַחֲרִישִׁית הַהִיא  
וּבְדַמְעָה הַהִיא הַרוֹתַחַת –

תאר והסבר את מערכת היחסים בין הדובר לבין השכינה. הדגם את דבריך.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

### וּאִם יִשְׁאַל הַמְּלָאךְ / חיים נחמן ביאליק

- בני, נִשְׁמָתְךָ אֵיךְ? –  
„שׁוּט בְּעוֹלָם, בְּקִשְׁנָה, מְלָאכִי!  
יֵשׁ בְּעוֹלָם כָּסֶר שְׁאֵנָן, מְקַף חוֹמַת יְעָרִים,  
וְלִכְפֹּר רְקִיעַ תְּכֵלֶת, בְּלִי מְצָרִים רְקִיעַ,  
וְלִרְקִיעַ הַתְּכֵלֶת בַּת-יְחִידָה בְּאֻמְצָע:  
עַב יְחִידָה, לְבָנָה וְקִטְנָה.  
וּבְצִהְרֵי יוֹם קָנִץ בְּדָד שֶׁחֶק-שָׁם יָלַד,  
יָלַד עֲזוּב לְנַפְשׁוֹ, רֶךְ וְיָחִיד וְחוֹלָם –  
וְאֲנִי הוּא הַיָּלֵד, מְלָאכִי.  
פַּעַם אַחַת הִתְעַלֵּף כָּל-הָעוֹלָם וַיִּשְׁתַּק,  
וַיִּשְׁתִּי עֲנִי הַיָּלֵד הַשְּׁמִימָה נִמְשָׁכוֹ,  
וַיִּרְאֶנָּה, הַיְחִידָה, הַזִּכָּה, הַבְּרוּרָה,  
וְנַפְשׁוֹ יִצְאָה בְּרֹאוֹתוֹ, כְּצֹאת יוֹנָה מִשׁוּבְכָה,  
אֶל הָעֵב הַנִּחְמָדָה.”
- וְתִמְוֹגֵ? –
- „גַּם-שֶׁמֶשׁ יֵשׁ בְּעוֹלָם, מְלָאכִי!  
אֶת-נִשְׁמָתִי הַצִּילָה קֶרֶן פֹּז רַחֲמָנִיָּה,  
וְעַל-כִּנְפֵי הַזֶּהָר יָמִים רַבִּים פִּזְּוָה  
כְּצִפְרַת לְבָנָה;  
פַּעַם רָכְבָּה בְּבֶקֶר עַל-גַּב קֶרֶן הַזֶּהָב,  
הַלוּף הִלְכָה לְבִקֵּשׁ פְּנִינַת טַל בֵּין הַדְּשָׁאִים,  
וְדִמְעָה זָכָה וְתִמָּה אֹז עַל-לִחְיֵי רַעְדָּה,  
וְתוֹדַעְוֶע הֶקֶרֶן וְנִשְׁמָתִי צָנְחָה –  
וְתִשְׁתַּקֵּעַ בְּדִמְעָה.”
- וְתִיכֶשׁ? –
- „לֹא, כִּי נִשְׁרָה עַל-דָּף גְּמָרָא קְדוֹשָׁה.  
גְּמָרָא הָיְתָה לְזִקְנֵי שְׁעִירַת גְּוִילִים וּמַעֲוִכָה,  
וּבְכִרְסָה – שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת שֶׁל-זִקְנֵי הַלְבָן,  
חוֹטֵי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת שֶׁל-טְלִיתוֹ הַקִּטְנָה  
וְסִמָּנִים שֶׁל-הַרְבֵּה טְפוֹת חֶלֶב וְשִׁעוּה,  
וּבְגִמְרָא הַזֹּאת, בְּמַעֲי אוֹתִיּוֹת מֵתוֹת  
בְּדָד פֶּרֶפְרָה נִשְׁמָתִי.”
- וְתַחֲנֹק? –
- „לֹא, פֶּרֶפְרָה וְתַשׁוּרֵר, מְלָאכִי!  
בְּאוֹתִיּוֹת הַמֵּתוֹת שִׁירֵי חַיִּים הַקְרוֹן,  
וּבְאַרְוֹן סִפְרֵי זִקְנֵי מְתֵי עוֹלָם נִדְעָזְעוּ.  
שׁוֹנִים הָיוּ הַשִּׁירִים: עַל-עַב קִטְנָה וּבִהִירָה,  
עַלִי קֶרֶן הַזֶּהָב וְעַלִי דִמְעָה מִזִּהִירָה,  
עַלִי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת וְעַלִי טְפוֹת שֶׁל-שִׁעוּה –  
אֵךְ שִׁיר אֶחָד לֹא יָדְעָה – שִׁיר עֲלוֹמִים וְאַהֲבָה.  
וְתִכַּל לְצֹאת, וְתִהְיֶמָה, וְלֹא-מִצְאָה תִנְחוּמִין,  
וְתִתְעַלֵּף עַד-כְּלוּתָהּ, וְהִי צֶרֶלָה עַד-מָוֶת.  
פַּעַם אַחַת פָּקַדְתִּי אֶת-גְּמָרְתִּי הַבְּלָה –  
וְהִנֵּה פֶרֶחָה מֵתוּכָה נִשְׁמָתִי.
- וְעַדִּין הִיא טָסָה וּמִשׁוּטָט בְּעוֹלָם,  
מִשׁוּטָט וְתוֹעָה וְאִינָה מוֹצֵאת תִּנְחוּמִין;  
וּבְלִילוֹת הַצְנוּעִים שֶׁבְּתַחֲלִיל כָּל-חֹדֶשׁ,  
בְּהַתְּפַלֵּל הָעוֹלָם עַלִי פְּגִימַת הַלְבָנָה,  
הִיא מִתְּרַפָּקָה בְּכִנְפָּה עַלִי שֶׁעַר הָאֲהֻבָּה,  
מִתְּרַפָּקָת, דּוֹפְקָת וּבוֹכִיָּה בְּחֶשְׁאִי,  
וּמִתְּפַלֵּלָה עַל-הָאֲהֻבָּה.”

כיצד מתוארת הגלדות של המשורר בשני הבתים הראשונים בשיר? הדגם את דבריך.

## שירת המאה ה-20

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### **כתוב בעפרון בקרון הקתום / דן פגיס**

כאן במשלוח הזה  
אני חנה  
עם הכל בני  
אם תראו את בני הגדול  
מין בן אדם  
תגידו לו שאני

בשיר זה מוזכרות המילים "בן" ו"בני".

מהי המשמעות של כל אחת ממילים אלה? הסבר את התרומה שלהן להבנת השיר.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### **עדות / דן פגיס**

לא לא: הם בהחלט  
היו בני־אדם: מדים, מגפיים.  
איך להסביר. הם נבראו בצלם.

אני הייתי צל.  
לי הנה בורא אחר.

והוא בחסדו לא השאיר בי מה שימות.  
וברחתי אליו, עליתי קליל, כחל,  
מפוס, הייתי אומר: מתנצל:  
עשן אל עשן כל יכול  
שאין לו גוף ודמות.

הסבר את הניגוד בין הבית הראשון בשיר לבין שני הבתים האחרים בשיר.

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

### סכו"ם / דן פגיס

יושב לשלחן הערוף,  
מרים את הכף, משתקף בה  
כמו בראי של יד.  
בצד הקמור ממצמץ מולו  
פרצוף נפוח של גומי.  
ממהר להפך.  
בצד הקעור מגחף מולו  
גמד העומד על הראש.  
לא אני, הוא צוחק לעצמו, לא אני.

מרים את הסכין, משתקף בה,  
רואה בלהב הישר  
את פניו והם פניו, את פיו והוא פיו.  
ממהר להפך.  
עדין פניו הם פניו, פיו הוא פיו.  
לא, הוא מוחה, לא אני.  
מי יודע  
מה יעלה המזלג.

השיר מסתיים בשורות:

מי יודע

מה יעלה המזלג.

הסבר את הקשר של שתי שורות אלה לשיר כולו.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

### דפדוף בַּאֲלֵבוֹם / דן פגיס

נוֹעַד לְגִדּוּלוֹת, הוּא שׁוֹכֵב עַל בִּטְנוֹ וּמוֹצֵץ  
נִכְחוּ בְּבִטָּה. מֶרְחֵבִי הֶרְצָפָה מְחַכִּים לוֹ:  
הַכֹּל מִטָּרָה, אֵי אֶפְשֶׁר לְהִחְטִיא. וּכְבֹּר  
הוּא גָדוֹל, מִצֵּלָם עַל רִגְלָיו וְשׁוֹכֵחַ  
אֶת אֲשֶׁר לֹא יִלְמַד. לָרַגַע אֶחָד  
הוּא נִכְנָס לְתִמוּנַת הַמַּחְזוֹר וּמַחֲיֵךְ  
לְמַעֲלָה, לֵיד המורים. וּבִינָתִים  
עִם אִשָּׁה אוֹ שְׂתִים בַּחוּף, עֲקָבוֹת  
חוֹלְפִים בַּחוּל. וְתוֹךְ כְּדִי כֶּךָ הוּא נָח  
מִבְּגָר וּמִצֶּהִיב בְּתִצּוּלֹם מִחֲשָׁבוֹת,  
יָד לְמִצָּח, עֶרְבִים. עוֹד לִפְנֵי שְׁפֹתַי, הוּא מִמְּשִׁיךְ  
זֶהִיר בְּפִרוֹדוֹר אֶפְלוּלִי, כְּגִנָּב,  
וּמוֹצֵא  
בְּקֶצֶה אֶת עֲצָמוֹ מִחֶכֶה לוֹ בְּרֹאֵי:  
אוֹר חֶזֶק מְדִי  
שֶׁל נוֹרַת הַבֶּזֶק תּוֹפֵס  
אֶת דְּמוּתוֹ  
וּמַחֲשִׁיךְ  
אֶת עֲדָשׁוֹת הַזְּכוּכִית שֶׁל עֵינָיו.

בשיר יש תיאור של תקופות שונות בחייו של אדם.

הבא שני תיאורים של תקופות שונות בחייו של אדם, והסבר את תרומתם להבנת השיר.



## שירי זלדה

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### **כְּאֶשֶׁר הָיִיתָ פֹּה / זלדה**

כְּאֶשֶׁר הָיִיתָ פֹּה  
וּמִבְטָחַךְ הַחַיִּים מִגֵּן עָלַי  
וּמִחֻשְׁבוֹתֵינוּ נִוְגְעוֹת  
פֶּתַע  
כָּנָף אֶל כָּנָף.

כְּאֶשֶׁר הָיִיתָ עִמָּדִי  
בְּתוֹךְ הַדְּבָרִים הַחוֹלְפִים  
הָיוּ הַקִּירוֹת בְּגִי־בֵית קְשִׁישִׁים  
שֶׁסִּפְרוּ מַעֲשִׂיּוֹת עֲתִיקוֹת  
בְּעֶרֶב  
כְּאֶשֶׁר שְׁתִּינוּ תָּה.

עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת אֵינָם מְחֹסָה  
הֵם הִסְתַּגְרוּ בְּשִׁתְּקָתָם  
וְלֹא יִשְׁגִּיחוּ בְּנִפְלִי  
עֲכָשׁוּ הַקִּירוֹת סִיד וּמִלֵּט  
יְסוֹד זָר  
חָמַר לֹא עוֹנָה כְּמוֹת.

כיצד מעוצבת חוויית הגעגועים בשיר? הסבר והדגם את דבריך.

10. בחר בשיר שלמדת (אחד בלבד) משירי זלדה המובאים לפניך וענה על השאלה שאחריהם.

**שְׁנֵי יְסוּדוֹת / זלדה**

הִלָּהֵבָה אוֹמַרְת לְבְרוּשׁ  
כְּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹאָה  
כִּמָּה אַתָּה שְׁאֲנֹן  
כִּמָּה עוֹטָה גֵּאוֹן  
מִשֶּׁהוּ בְּתוֹכִי מִשְׁתוֹלֵל  
אִיךְ אֶפְשֶׁר לַעֲבֹר אֶת הַחַיִּים  
הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה  
בְּלִי שְׂמֵחַ שֶׁל טְרוֹף  
בְּלִי שְׂמֵחַ שֶׁל רוֹחֲנִיּוֹת  
בְּלִי שְׂמֵחַ שֶׁל דְּמִיוֹן  
בְּלִי שְׂמֵחַ שֶׁל חֲרוּת  
בְּגִאוֹנָה עֲתִיקָה וְקוֹדֶרֶת.  
לוֹ יִכְלָתִי הַיִּיתִי שׁוֹרֶפֶת  
אֶת הַמִּמְסָד  
שֶׁשָּׁמוּ תְּקוּפוֹת הַשָּׁנָה  
וְאֵת הַתְּלוֹת הָאֲרוּרָה שְׁלֵף  
בְּאֲדָמָה, בְּאוֹר, בְּשֶׁמֶשׁ, בְּמָטָר וּבִטֵּל.  
הַבְּרוּשׁ שׁוֹתֵק,  
הוּא יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טְרוֹף  
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲרוּת  
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דְּמִיוֹן  
שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוֹחֲנִיּוֹת  
אֶף הַשְׁלֵהֶבֶת לֹא תִּבֵּן  
הַשְׁלֵהֶבֶת לֹא תֵּאֱמִין.

**צְפוּר אַחוּזֹת קֶסֶם / זלדה**

כְּאֲשֶׁר הַגּוֹף הִרָּף  
מִט לְנַפֵּל  
וְהוּא מְגַלֶּה חֲרָדְתוֹ מִפְּנֵי הַקֶּץ  
לְנִשְׁמָה,  
מִצְמִיחַ עֵץ הַשְּׂגָרָה הַנִּמּוּף  
שְׁאֵבֶק אֶכְלוּ  
עָלִים יִרְקִים פְּתָאִם.  
כִּי מְרִיחַ הָאֵין יִפְרִיחַ  
הַדּוֹר נֶאֱדָה  
וּבְצִמְרָתוֹ צְפוּר  
אַחוּזֹת קֶסֶם.

**כָּל שׁוֹשְׁנָה / זלדה**

כָּל שׁוֹשְׁנָה הִיא אִי  
שֶׁל הַשְּׁלוֹם הַמְּבֻטָּח,  
הַשְּׁלוֹם הַנִּצְחִי.

בְּכָל שׁוֹשְׁנָה מִתְגוֹרֶרֶת  
צְפוּר סְפִירִית  
שֶׁשָּׁמָּה "וּכְתָתוּ".

וְנִדְמָה  
כֹּה קְרוֹב  
אוֹר הַשׁוֹשְׁנָה,  
כֹּה קְרוֹב  
נִיחוּחָה,  
כֹּה קְרוֹב  
שֶׁקֶט הָעֲלִים,  
כֹּה קְרוֹב  
אוֹתוֹ אִי –  
קַח סִיָּה  
וַחֲצֵה אֶת יָם הָאֵשׁ.

ברבים משירי זלדה יסודות מעולם הטבע תורמים לבניית המשמעות של השיר.

הסבר והדגם קביעה זו על פי השיר שלמדת.

שירי ארז ביטון

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**שיר זְהֵרָה אֶלְפָסִיָּה / ארז ביטון**

זְהֵרָה אֶלְפָסִיָּה  
זְמַרְתָּ הַחֲצֵר אֶצֶל מַחְמַד הַחֲמִישִׁי בְּרֶבֶת שְׁבִמְרוֹק.  
אוֹמְרִים עָלֶיהָ שְׂכָאֲשֶׁר שָׁרָה,  
לְחַמוּ חִילִים בְּסַכִּינִים  
לְפִלֵּס דֶּרֶךְ בְּהֶמוֹן  
לְהַגִּיעַ אֶל שׁוּלֵי שְׁמֶלְתָהּ  
לִנְשֹׁק אֶת קִצּוֹת אֶצְבְּעוֹתֶיהָ  
לְשִׁים כֶּסֶף רִיאָל לְאוֹת תּוֹדָה  
זְהֵרָה אֶלְפָסִיָּה,  
הַיּוֹם, נָתַן לְמִצָּא אוֹתָהּ  
בְּאֶשְׁקֶלוֹן, בְּעֵתִיקוֹת ג', לִיד לְשֵׁכֶת הַסַּעַד,  
רֵיחַ שְׁיָרִים שֶׁל קַפְסוֹת סְרָדִינִים עַל שְׁלָחַן מִתְנַדֵּד בֵּין שְׁלֹשׁ רִגְלִים,  
שְׁטִיחֵי מֶלֶךְ מְרֵהִיבִים, מְרַבִּיִּם עַל מִטַּת סוֹכְנוֹת,  
וְהִיא בַּחֲלוּק בִּקְרָה בְּהוֹי  
שְׁעוֹת בְּמֶרְאָה  
בְּצַבְעֵי אֶפֶר זֹלִים  
וּכְשֶׁהִיא אוֹמְרָת:  
מַחְמַד הַחֲמִישִׁי אִישׁוֹן עֵינָיו  
אֵינָהּ מִבִּין בְּרָגַע הָרֹאשׁוֹן.  
לְזְהֵרָה אֶלְפָסִיָּה קוֹל צְרוּד,  
לֵב צָלוּל וְעֵינָיִם שֶׁבְּעוֹת אֶהְבָּה.  
זְהֵרָה אֶלְפָסִיָּה.

תאר את השינוי שחל בחייה של זהרה אלפסיה. הסבר והדגם שתי דרכים התורמות לעיצוב שינוי זה.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

### דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

אמי אמי

מכפר השיחים הירקים בִּירֶק אַחַר.  
מִן הַצִּפְרִים הַמְחִיבוֹת חֶלֶב מְתוֹק מְכַל מְתוֹק,  
מַעֲרֵשׁ זְמִירִי אֶלֶף לִילָה וְעוֹד לִילָה.

אמי אמי

שֶׁהֲרִיחָה רְעוֹת  
בְּאַצְבָּעוֹת צֶרְדוֹת  
בְּהִלָּאוֹת חֹה  
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

אבי אבי

אֲשֶׁר עָסַק בְּעוֹלָמוֹת  
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שַׁבָּתוֹת בְּעֶרְאֵק נָקִי  
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ  
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנֶסֶת.

אני אני

שֶׁהֲרַחֲקָתִי עֲצָמִי  
הֲרַחַק אֶל תוֹךְ לִבִּי  
שֶׁכְּשֶׁהִכֵּל הָיוּ יָשָׁנִים  
הָיִיתִי מִשְׁגֵּן  
הֲרַחַק אֶל תוֹךְ לִבִּי  
מִסּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל בֶּן  
בִּיהוּדִית  
מְרוֹקָאִית.

כיצד המשורר מציג את הוריו, וכיצד הוא מציג את עצמו בשיר זה? הסבר והדגם את דבריך.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

**תקציר שיחה / ארז ביטון**

מה זה להיות אותנטי,  
לרוץ באמצע דינגוף ולצעק ביהודית מרוקאית.  
"אנא מן אלמגרב אנא מן אלמגרב"  
(אני מהרי האטלס אני מהרי האטלס).

מה זה להיות אותנטי,  
לשבת ברונל בצבעונין (עגאל וזרביה, מיני לבוש),  
או להכריז בקול: אני לא קוראים לי זהר אני זיש, אני זיש (שם מרוקאי).  
וזה לא, וזה לא,  
ובכל זאת טופחת שפה אחרת בפה עד פקוע חניכים,  
ובכל זאת תוקפים ריחות דחויים ואהובים  
ואני נופל בין העגות  
אובד בכליל הקולות.

הסבר את בעיית הזהות כפי שהיא מוצגת בשיר זה. הדגם את דבריך.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריה.

**פגומים / ארז ביטון**

עַל סֶף חֲצִי בֵּית בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל  
עָמַד אָבִי  
מַצְבִּיעַ לְצִדְדִים וְאוֹמֵר:  
בְּהִרְסוֹת הָאֵלֶּה  
נִבְנְה פַעַם מִטֶּבַח  
לְבָשֶׁל בּוֹ זֶנֶב לְוִיתָן  
וְשׁוֹר הַבָּר,  
וּבְהִרְסוֹת הָאֵלֶּה  
נָקִים פָּנֵת תְּפִלָּה  
לְמִצָּא מָקוֹם  
לְמִקְדָּשׁ מַעֲט.  
אָבִי גִשָּׁאֵר בְּסֶף  
וְאֲנִי כָּל יָמִי  
מַצִּיב פְּגוּמִים  
אֶל לֵב הַשָּׁמַיִם.

הסבר את התרומה של כותרת השיר "פגומים" להבנת משמעות השיר.

## **פרק שני – סיפור קצר**

ענה על שתיים מהשאלות 15-17 (לכל שאלה – 12 נקודות).

**שים לב!** בשאלות 15-16 אין לענות על פי הסיפור "סיפור אהבה".

**15.** למקום ולזמן (כמו יום, לילה, עונות שנה) יש תפקידים שונים בסיפור. הם יכולים להיות

רקע, סמל, אמצעי לאפיון הדמויות וכדומה.

הסבר את התפקיד של המקום והזמן בסיפור קצר שלמדת.

**16.** בסיפורים רבים יש מתח בין דמויות שיש להן דעות שונות על החיים.

תאר מסיפור שלמדת שני מצבים שיש בהם מתח כזה, והסבר את התרומה שלהם להבנת

הסיפור.

"סיפור אהבה" / אהרן אפלפלד

**17.** ב"סיפור אהבה" אירועים מן העבר משפיעים על חיי הדמויות.

הסבר והדגם קביעה זו.

## פרק שלישי – דרמה

ענה על אחת מהשאלות 18-24 (26 נקודות).

18. טרגדיות של סופוקלס ("אנטיגונה", "אדיפוס")

וטרגדיות של שקספיר ("המלט", "המלך ליר", "אותלו", "מקבת")

מהו הקונפליקט המרכזי בטרגדיה שלמדת?

הסבר את התרומה של שתיים מדמויות המִשְׁנָה בטרגדיה שלמדת לעיצוב הקונפליקט.

טרגדיות של סופוקלס

19. "אנטיגונה"

תאר כיצד האהבה (בין בני משפחה או בין גבר לאישה) באה לידי ביטוי במחזה "אנטיגונה",

והסבר את תפקידה בעלילה הטרגית של המחזה.

20. "אדיפוס"

תכונות האופי של אדיפוס הובילו אותו להצלחה – מצד אחד, ולאסון נורא – מצד שני.

הסבר קביעה זו, ובסס אותה בעזרת דוגמאות מהמחזה.

טרגדיות של שקספיר

21. "המלט"

רצח אב הוא נושא מרכזי במחזה "המלט".

תאר את ההתמודדות של המלט ושל לארטס עם רצח האב, והסבר מה אפשר ללמוד על

כל אחד מהבנים מאופן ההתמודדות שלו עם הרצח.

22. "המלך ליר"

הסבר את הניגוד בין הדמות של גונריל וזו של רגן לבין הדמות של קורדליה.

בתשובתך הבא מהטרגדיה שלוש דוגמאות לניגוד זה.

23. "אותלו"

אפשר לומר על יאגו כי הוא הדמות המניעה את העלילה.

בסס קביעה זו על שתי מערכות יחסים של יאגו עם שתי דמויות בטרגדיה.

24. "מקבת"

הדם הוא מוטיב מרכזי בטרגדיה "מקבת".

תאר שלוש סצנות שבהן מופיע מוטיב זה, והסבר את תרומתו לעיצוב הדמויות בטרגדיה.



## פרק רביעי – רומאן וספרי קריאה

ענה על אחת מהשאלות 25-26 (26 נקודות).

**25.** תאר שתיים מנקודות המפנה בעלילת רומאן שלמדת אַן בספר קריאה, והסבר מדוע לדעתך נקודות אלה הן נקודות מפנה.

**26.** רכיבים ביצירה, כגון סמלים ומוטיבים, חלומות והזיות, דמויות-משנה, תורמים לעיצוב חיי הנפש של הדמויות המרכזיות.

תאר שני רכיבים כאלה ברומאן שלמדת אַן בספר קריאה, והסבר מה אפשר ללמוד מהם על חיי הנפש של דמות מרכזית ביצירה זו.

## בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל  
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א: תכנית הלימודים

**שים לב:** תכנית לימודים זו כוללת גם יצירות  
שבהתאם למיקוד הוצאו מתכנית הבחינה בקיץ תשע"א

### נושאי הלימוד לבחינה בספרות

לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי

### 2 יחידות לימוד – שאלון מספר 045

#### 1. מבנה תכנית הלימודים

| קבוצות                                                                                                          | פרקים                |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|
| 1. השירה העברית בימי-הביניים<br>2. שירת ביאליק<br>3. השירה העברית במאה ה-20                                     | א. שירה              |
| 1. סיפורים של עגנון<br>2. סיפורים עבריים של יוצרים אחרים<br>3. סיפורים מתורגמים                                 | ב. סיפור קצר         |
| 1. טרגדיה של סופוקלס או של שקספיר<br>2. דרמה מודרנית                                                            | ג. דרמה              |
| 1. רומאנים עבריים<br>2. רומאנים מתורגמים<br>3. רומאנים נוספים<br>4. ספרי קריאה עבריים<br>5. ספרי קריאה מתורגמים | ד. רומאן, ספרי קריאה |

#### 2. מבנה הבחינה

- כל פרקי הבחינה הם **חובה**.
  - הנבחן יענה על **שש** שאלות:
- בפרק א (שירה) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לשיר אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ב (סיפור קצר) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לסיפור אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
- בפרק ג (דרמה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.
- בפרק ד (רומאן וספרי קריאה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

3. נושאי הלימוד

### פרק א – שירה

#### קבוצה ראשונה – השירה העברית בימי-הביניים

יש ללמוד שלושה שירים – שיר אחד מכל קבוצה:

- א. ריה"ל: יפה נוף; לבי במזרח; הציקתני תשוקתי
- ב. רשב"ג: כתב סתיו; ראה שמש  
משה אבן עזרא: קתנות פסים
- ג. רשב"ג: כאבי רב  
שמואל הנגיד: הים ביני ובינך; בכור אמי

#### קבוצה שנייה – שירת ח"נ ביאליק

יש ללמוד שלושה שירים – שיר אחד מכל קבוצה:

- א. הקיץ גווע; פעמי אביב
- ב. הכניסיני; לנתיבך הנעלם; תרזה יפה
- ג. לבדי; ואם ישאל המלאך

#### קבוצה שלישית – השירה העברית במאה ה-20

יש ללמוד שבעה שירים – שיר אחד מאת כל משורר.

- רחל: רק על עצמי; פגישה חצי פגישה; זמר נוגה; מנגד
- ל' גולדברג: מבית אמי (א'); חמסין של ניסן ("אכן אדע, זה יום ללא תמורה"); האמנם עוד יבואו ימים; סונט ט' מתוך "אהבתה של תרזה די-מון" (מ"חלוני וגם מחלונך")
- י' עמיחי: לא כברוש (שירים 1948–1962); משלושה או ארבעה בחדר (שירים 1948–1962); תיירים (שלושה גדולה: שאלות ותשובות); שיר 10 ("אני זוכר שאלה מספר לימוד החשבון") מתוך "טיול ישראלי" (פתוח–סגור–פתוח)

זלדה: שני יסודות; ציפור אחוזת קסם; כאשר היית פה; כל שושנה (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)

ד' פגיס: עדות; כתוב בעפרון; סכו"ם; דפדוף באלבום (כל השירים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק, 1995)

ד' רביקוביץ': עומד על הכביש; זכרונות חמים; גרוויטציה; סינדרלה במטבח; (כל השירים עד כה, הקיבוץ המאוחד, 1995)

א' ביטון: שיר זהרה אלפסיה; דברי רקע ראשוניים; פיגומים; תקציר שיחה (ציפור בין יבשות, הקיבוץ המאוחד, 1990)

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

---

### פרק ב – סיפור קצר

בפרק שלוש קבוצות. יש ללמוד **שישה** סיפורים – **שניים** מכל קבוצה.

#### קבוצה ראשונה – סיפורים של עגנון

פרנהיים; הרופא וגרושתו; האדונית והרוכל; המטפחת; פנים אחרות; מדירה לדירה

#### קבוצה שנייה – סיפורים עבריים של יוצרים אחרים

ר' אלמוג: תיקון אמנותי (תיקון אמנותי)

א' אפלפלד: שלושה (עשן), המצוד (אדני הנהר)

ד' בארון: פראדל, שפרה (פרשיות)

י' בן נר: קולנוע, משחקים בחורף (שקיעה כפרית)

ס' ברדוגו: חיזו בטטה (ילדה שחורה)

י"ד ברקוביץ: כרת, תלוש (כתבי י"ד ברקוביץ)

ח' הזז: שלולית גנוזה (ריחיים שבורים)

י' הנדל: סיפור בלי כתובת (כסף קטן)

ס' ליברכט: תפוחים מן המדבר (תפוחים מן המדבר)

א' מגד: יד ושם (ישראל חברים)

מ' מגן: פטרו (כפתורים רכוסים היטב)

ע' עוז: דרך הרוח (ארצות התן)

י' קנז: התרנגולת בעלת שלוש הרגליים (מומנט מוסיקלי)

א' קרת: צפירה (צנורות)

י' שבתאי: הסתלקות (הדוד פרץ ממריא)

ג' שופמן: הערדל (כל כתבי ג' שופמן, כרך א)

י' שטיינברג: העיוורת (כתבי י' שטיינברג)

ב' תמוז: תחרות שחייה (אנטון הארמני)

בקיצ תשע"א ובחורף תשע"ב, אחת מן השאלות בפרק "סיפור קצר" תהיה על הסיפור "סיפור אהבה" מאת אהרן אפלפלד.

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

---

### קבוצה שלישית – סיפורים מתורגמים

- י' אידריס: תחנה (מקום על פני האדמה)  
י' באבל: בן הרבי, מעשה בשובכי (סיפורים)  
י' בשביס זינגר: המפתח (המפתח)  
נ' גוגול: האדרת (האדרת וסיפורים אחרים)  
א' הנרי: אחרי עשרים שנה (אחרי עשרים שנה)  
ג' דה מופאסאן: העלמה פרל (הירושה)  
נ' מחפוז: אחרי עשרים שנה (מקום על פני אדמה)  
ו' נבוקוב: רגע של חסד (תריסר רוסי)  
ג'ד סלינג'ר: יום נפלא לדגי בננה (תשעה סיפורים)  
ג' פיילי: שיחה עם אבי (סימן קריאה 16, 17, 1973)  
א' פינק: הגן המפליג למרחקים, מול הראי (מול הראי)  
א"פ צ'קוב: יגון; כינורו של רוטשילד (הגברת עם הכלבלב ועוד סיפורים)  
ר' קרבר: דבר קטן וטוב; נוצות (דבר קטן וטוב)

### פרק ג – דרמה

בפרק שתי קבוצות. יש ללמוד שני מחזות – אחד מכל קבוצה.

### קבוצה ראשונה – טרגדיה (של סופוקלס או של שקספיר)

- סופוקלס: אנטיוגונה; אדיפוס המלך  
שקספיר: המלט; מקבת; המלך ליר; אותלו

### קבוצה שנייה – דרמה מודרנית

- ה' איבסן: בית בובות  
פ' דירמנט: ביקור הגברת הזקנה  
ט' ויליאמס: ביבר הזכוכית, חשמלית ושמה תשוקה  
ח' לוין: חפץ  
א' מילר: מותו של סוכן  
ב"צ תומר: ילדי הצל

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

---

### פרק ד – רומאן, ספרי קריאה

בפרק הזה חמש קבוצות. יש לבחור **אחת** משתי האפשרויות האלה:

1. שני רומאנים – **אחד** מן הקבוצה הראשונה ו**אחד** מן הקבוצה השנייה.
2. רומאן **אחד** בלבד מן הקבוצה השלישית.

בנוסף לכך יקרא הנבחן במהלך לימודיו לפחות שני ספרי קריאה: ספר קריאה אחד מן הקבוצה הרביעית וספר קריאה אחד מן הקבוצה החמישית.

### רומאן

#### קבוצה ראשונה – רומאנים עבריים

- א' אפלפלד: קטרינה
- ד' גרוסמן: יש ילדים זיגזג
- א"ב יהושע: המאהב
- ס' מיכאל: חצוצרה בוואדי
- א' נבו: ארבעה בתים וגעגוע
- ע' עוז: קופסה שחורה
- א' עמיר: תרנגול כפרות

#### קבוצה שנייה – רומאנים מתורגמים

- א' אזאר: כל החיים לפניו
- א' דה בלזק: אבא גוריו
- י' בשביס זינגר: העבד
- י' גולדינג: בעל זבוב
- ב' מלמוד: העוזר
- א' קאמי: הזר
- פ' לוי: הזהו אדם

#### קבוצה שלישית – רומאנים נוספים

- פ"מ דוסטויבסקי: החטא ועונשו
- ל' טולסטוי: אנה קרנינה
- ש"י עגנון: סיפור פשוט
- מ' בולגאקוב: האמן ומרגריטה
- ג"ג מרקס: מאה שנים של בדידות

## נספח לשאלון 45, קיץ תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

### ספרי קריאה

#### קבוצה רביעית – ספרי קריאה עבריים

- א' אפלפלד: כל אשר אהבתי
- ד' בן-אמוץ: לזכור ולשכוח
- ב' ברבש: מיי פירסט סוני
- ב' גור: אבן תחת אבן
- ד' גרוסמן: מישוהו לרוץ איתו
- א' דגן: ליצני החצר
- ס' ליברכט: איש ואישה ואיש
- ש' לפיד: גיא אוני
- מ' מגן: בשוכבי ובקומי, אישה
- ע' עוז: פנתר במרתף
- ק' צטניק: השעון
- ד' רביניאן: סמטת השקדיות בעומריג'אן
- ב' תמוז: חיי אליקום; מינוטאור
- י' רותם: קריעה

#### קבוצה חמישית – ספרי קריאה מתורגמים

- פ' אוסטר: המצאת הבדידות; מר ורטיגו
- ג' אורוול: 1984
- מ' בקר: יעקב השקרן
- א' ברונטה: אנקת גבהים
- מ' האדון: המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה
- א' המינגווי: הזקן והים
- פ' זיסקינד: סיפורו של מר זומר
- ל' טולסטוי: מות איוון איליץ'
- ה' לי: אל תיגע בזמיר
- א' מוריס: פרחי הירושמה
- א"מ מולינה: ירח מלא
- ס' מירביליס: המורה זהובת העיניים
- ג' ד' סלינג'ר: התפסן בשדה השיפון
- א' קאמי: אדם הראשון
- ג"מ קוטזי: הברברים באים
- א' קרטס: ללא גורל